

ANDRÉ LABARBE

Posem que fóra dijous. Un dijous de finals de novembre de fa alguns anys, tampoc massa. Encara no havia eixit el sol i André Labarbe, setanta-sis anys, pagès oficialment jubilat i veterà condecorat de la guerra d'Indoxina, va notar unes pessigolles incòmodes a la panxa i de sobte va sentir por d'enfrontar la jornada que començava a nàixer. I això que no semblava d'aquells que s'esglaien fàcilment i que, en aparença, cap signe feia presagiar que el dia començara de forma diferent dels que l'havien precedit. Diguem, doncs, que era una mena de pressentiment.

El cas és que els temors d'André no mancaven de fonament i, en cosa de pocs minuts, exactament a les sis i divuit de la matinada, ja víctima d'una notable commoció, s'ajupiria a vomitar, a la vora d'un camí polsegós, el café amb llet i les dues torrades que tan amorosament li havia untat la seua esposa, Delphine Sainthuile, ama de casa i llauradora a temps parcial, amb dos tels superposats, un de mantega per sota, cremós i suau, i un altre per damunt, més espès i perfumat, de melmelada de tomata feta a casa, d'aquelles que no es troben a les botigues. Però encara faltaven quaranta-quatre minuts i, de moment, el despertador començava a esgallar el silenci amb la trepidació rovellada i aspra de cada matí. I la mà de l'home, com una serp indecisa, reptava com sempre des de dins de la flassada de franel·la que cobria els cossos del matrimoni fins a la tauleta de nit i, després d'algun tempteig fallit, localitzava l'origen de l'estridència i premia la

palanca que posava fi al percutir del martell sobre les dues campanes escantellades. Ja restaurat el silenci, André va mandrejar una mica, com acostumava a fer, i, finalment, va encendre el llum auxiliar i va alçar-se amb cura. De primer, va baixar les cames i, després, va impulsar-se amb els colzes, evitant de carregar el pes de la maniobra sobre l'esquena. Va rentar-se la cara amb aigua freda, com havia fet sempre, i va reaccionar al contrast tallant del líquid amb sorollosos espasmes, sense adonar-se que, com cada matí, deixava ple d'esquitxos l'espill, el lavabo i el terra, però aquells eren detalls en què no havia reparat mai i que Delphine, potser massa indulgent, no havia cregut oportú de fer-li notar. Després de comprovar que s'havia tret del tot les lleganyes, va tornar a la cambra, ja buida, encara amb un pes immens a les parpelles i, a poc a poc, va anar vestint-se amb la roba que Delphine, amb tota la intenció, li havia estés sobre el radiador perquè sentira, en posar-se-la, l'agradable escalfor del teixit sobre la pell. En un extrem del moble, sota un marc d'on guaitaven les carones blanques de Camille i Julien, els dos néts, hi havia la carta que no sabia ben bé com pair. Va mirar-la un instant, però no va agafar-la. Se'n sabia de memòria el text, després d'haver-lo llegit i rellegit desenes de voltes, però dubtava sobre quina determinació adoptar i la indecisió li provocava pessigolles d'inquietud a la panxa. Va passar-se la corretja i, després, es va enfundar per damunt la granota de color verd fosc. Quan va eixir a la cuina, el llum ja estava encés. Va dir bon dia, va engegar la ràdio per escoltar les notícies i va asseure's a prendre el desdèjuni que l'amable Delphine ja li estava preparant. Va fixar-se en la lentitud, en els dubtes, que ara afectaven les mans de la dona i va pensar que els anys els havien començat ja a

exigir un tribut cada dia més substanciós, però que, per sort, no havien estat capaços encara d'alterar la dedicació amatent i l'estima recíproca que observaven des de feia qui sap quant de temps. Tota la vida, com qui diu. El pensament el va confortar i fins i tot va ser capaç d'esvair les rampes que encara persistien a l'estómac. Va fixar l'atenció en el locutor de ràdio, que estava acabant d'enumerar els detalls més recents d'una investigació judicial que s'havia obert arran de la desarticulació, feia dos dies, d'una organització mafiosa que, des de París, es dedicava al tràfic de dones procedents del sud del Sàhara, i a les quals, després de captar de diferents maneres, els malfactors obligaven a exercir la prostitució pels carrers de la capital i per locals de tot França. Hi havia més de setanta detinguts, entre proxenetes i prostitutes, assegurava la veu del periodista –ja prodigiosament ferma i clara a aquelles hores del matí–, però la policia investigava si la desaparició d'un dels membres principals es devia a alguna filtració interna. Alié a cap mena d'autocrítica, un polític parisenc aprofitava la notícia per declarar amb veu engolada que la lluita contra el tràfic de dones era una de les prioritats que s'havien marcat en matèria de seguretat i que hi dedicarien tot l'esforç que calguera. Després d'ingerir el darrer glop, André va acostar-se a la ràdio i la va tancar sense concedir a la representant d'una organització humanitària la possibilitat d'acabar d'enllestir una pregunta (evidentment retòrica) sobre la sort que correrien les dones que havien estat capturades per uns agents que, pel que semblava, no feien massa distincions entre putes i rufians. Mentre l'esposa retirava els plats i els coberts i començava a rentar-los a la pica, André va tornar a l'habitació. Va obrir el calaix de la tauleta de nit i va prendre la cartera, les claus i un mocador net,

amb les inicials brodades en lletres elegants a un angle de la tela, i va distribuir-s'ho tot a les butxaques de la granota. Quan ja es disposava a eixir, va refer les passes i va estendre la mà per agafar la carta, però els capcirons dels dits van romandre un instant sobre el paper blanc, de tacte suau, sense pinçar-lo. Va fixar-se en l'alegria natural dels dos nens de la fotografia i va passar un dit per sobre del vidre, fent-se la il·lusió d'acaronar-los la pell tendra i suau. Després, va alçar amb cura el marc, va prendre el sobre i se'l va guardar a la butxaca del pit.

Va tornar a la cuina i va besar Delphine als llavis, suaument, i la dona li va somriure. Encara en silenci, va prendre el saquet que ella li allargava. No li calia preguntar què contenia: un entrepà de formatge amb tomata, idèntic, en dimensions i contingut, al que s'havia endut cada dia de cada setmana de cada mes dels darrers cinquanta-tres anys. I que sempre, malgrat les indisposicions, les malalties i qualsevol mena de circumstàncies adverses, li havia preparat l'esposa. Amb un gest de la mà es va acomiadar d'ella, que se'l va mirar amb un posat que no podia amagar un deix de tristor que no havia estat gens freqüent en el passat, però que ara, malauradament, començava a ser el pa de cada dia. André va somriure tènue, però Delphine seguia interrogant-lo amb els ulls. Va posar-li la mà al clatell i i va conduir-li el cap fins a fer-lo reposar sobre el seu muscle. Amb les ungles, li va acaronar els cabells durant un instant, amb suavitat i tendresa, i després va dipositar un bes tou al front i, amb les mans sobre les temples d'ella, la va mirar.

-Com et trobes, avui?

-Bé, bé. Tinc una mica de son, únicament.

-Torna-te'n al llit. Encara és aviat.

-No et preocupes, André. I vés, que faràs tard.

-De veritat que et trobes bé?

-Sí, sí.

-Passaré a mig matí, a veure com estàs.

-No cal, André. Deu ser cosa de la tensió, però no et preocupes. Si em torna a passar, cridaré al consultori.

-Com vulgues. Però no em costa gens venir.

-Marxa tranquil.

L'home va assentir i es va adreçar lentament al fons de la cuina. Allà, a la vora de la pica, contra un racó, hi havia una porta de fusta amb dos vidres a la part superior coberts per dues cortines similars, fetes de punt de ganxo i una mica massa tibades pel midó. Va prendre el picaport i la va obrir. Com cada dia, assegut a les escales -a penes tres graons i un replanell- que comunicaven la casa amb el garatge, ja l'estava esperant Doudou, el retriever labrador que l'acompanyava a tot arreu. L'home li va passar els dits pel cap i pel coll i l'animal, sense deixar de saltironejar al seu voltant, li va llepar la mà. Va girar la vista enrere: Delphine, amb una mantellina de llana grisa sobre els muscles, el mirava amb un somriure discret als llavis. Li'l va tornar i, mentre baixava, va pensar en quantes vegades havia contemplat aquella mateixa escena i quants matins li seria permès encara de tornar-la a veure, potser menys, bastants menys, del que voldria. Seguit del gos, va obrir l'ampla portalada del garatge, que va grinyolar com si es queixara, i va eixir a fora. Un ventet suau li va tallar la cara i li va eriçar la pell. Durant un instant, va romandre quiet, contemplant el cel i mirant d'endevinar quina mena d'oratge tindrien durant el dia. No encertava a distingir la consistència dels núvols que impedien la visió dels estels, però no

li va fer la impressió que amenaçara pluja, si més no al matí. La nit era fosca, sense lluna, i l'única claror que s'albirava era el resplendor ataronjat de la ciutat, que despuntava al nord. Va tornar a entrar i va escollir una sèrie d'estris que va carregar al remolc del tractor que feia servir des de tants anys enrere que ja n'havia perdut el compte. Després, va pujar al banc, cobert per una manta d'un color indefinit, i Doudou, immediatament, sense esperar cap indicació, es va instal·lar sobre un sac que, a l'efecte, hi havia disposat a un racó del remolc, tot just darrere del pescant. Al tercer intent, va arrancar el vehicle, que va petardejar amb aspror, com si la indolència que no afectava l'amo pertorbara notablement la iniciativa del motor. Quan li va semblar que estava a punt, va donar-li gas i es va posar en moviment, de primer a impulsos violents i per fi amb més suavitat. De jove, va pensar, tenia més tacte i era capaç de fer avançar el tractor amb major delicadesa, però el record li va dur al cap la carta que havia guardat a la butxaca del pit i que també li duia a la memòria fets de joventut que hauria preferit oblidar, així que va intentar desentendre's d'aquelles evocacions i concentrar-se en la conducció. Va recórrer uns pocs metres i es va tornar a aturar. Va baixar i va tancar novament les portes del garatge, que no lliscaven gens fines. Ja feia dies que havia fet propòsit de repassar d'oli les frontisses, però la granja, com el matrimoni, s'havia fet vella i eren tantes les coses, tants els detalls que requerien la seua atenció, que no arribava a tot. Hauria de fer-ne memòria, diumenge, potser abans de baixar al poble amb Delphine. L'estrèpit del motor en marxa contrastava amb la quietud de la nit, però des que els fills havien marxat a viure a Rouen ja no tenia por de despertar ningú. En passar per davant de la finestra

de la cuina, va veure la dona que, des de dins, li feia adéu amb la mà i li va correspondre amb un somriure agraït i franc sota el qual, però, qualsevol observador mínimament perspicaç hauria descobert una ombra de preocupació. Després, va indicar al gos el lloc on hi havia la mestressa i Doudou va lladrar, suposem que per acomiadar-se'n també. Tot seguit, va pujar al tractor i va accelerar. La imatge de la finestra va desaparèixer i, a poc a poc, la granja va anar quedant enrere. Quan duien uns pocs centenars de metres, André es va girar justament en l'instant en què es tornava a apagar el llum del dormitori, i es va imaginar que Delphine estaria de nou ben calenteta sota la flassada de franel·la, mirant d'arrapar unes hores més al son. El pensament, a més d'una joia discreta, li va despertar el fred. Es va arrupir una mica i va concentrar-se en el camí.

De primeres, va circular per una carretera secundària que travessava un bosc clar i de seguida enfilava a través d'unes extensions mitjanes de terra cultivada que alternaven amb alguns reductes d'arbreda. En tot el trajecte, no va trobar ningú, i en aquest punt els records de l'home sí que diferien de la buidor que ara observava. En alguna ocasió, havia enyorat els dies en què, a aquella hora, la gent i els animals de tir ja es movien pels camins i tot era saludar uns i altres. I si bé era indiscutible que, entre altres avantatges, el progrés havia regalat unes hores més de son als llauradors, ell seguia fidel als horaris de sempre.

Als pocs quilòmetres, van tòrcer a l'esquerra per una ampla sendera de terra. Al fons, van distingir la línia de l'Autoroute de Normandie pels llums dels vehicles que hi circulaven. Pocs, val a dir. Ben pocs. En un dels camps, a mà dreta, s'acabava de posar en marxa el reg per aspersió i un dels brolladors, segurament mal

orientat, mullava bona part de la calçada. No havia arribat a fer-ne cap toll, encara. André va reduir la velocitat del tractor i, quan la cortina d'aigua es va retirar, va accelerar i va guanyar el tram sec abans que el moviment rotatori la tornara a dirigir cap al camí. La sotragada va desplaçar mig metre Doudou i el seu llit de sac, que van topar contra la barana del remolc.

-Ens haurem de recordar de dir-li-ho a Laurent. Això cal corregir-ho.

El gos va correspondre a la interpel·lació, o potser al sacseig, amb tres lladrucs sords i, de seguida, va tornar a ajocar-se fet un cabdell i va endormiscar-se de nou. L'home va remenar en una cistella plena d'andròmines i en va traure un paquet de Gitanes. En va prendre un i se'l va encendre. Des que el metge li havia detectat aquella ombra als pulmons que no gosava fumar a casa i havia d'amagar el tabac entre els estris del camp, lluny del radi d'acció habitual de Delphine. Sabia que es posaria molt trista, si se n'assabentava, i que li faria morros durant uns dies. Ja n'havia reduït el consum fins a dos cigarrets, únicament: el que ara es fumava i un segon a mig matí, després d'esmorzar. Amb hores per davant perquè se n'haguera esvaït l'olor, quan arribara a casa. Ara ja no li costava gens aguantar-se les ganes, però els primers mesos havien estat terribles i, només de pensar a deixar-ho del tot, li venia ànsia. I l'ànsia li feia pujar la tensió. O siga que no tenia escapatòria, raonava. I, posats a triar, preferia, de les dues, l'opció que, almenys, li proporcionava un cert plaer. Va tancar els ulls i va fer una pipada lenta i saborosa.

Tot i la poca llum, es podien distingir les últimes clapes del bosc que, d'ençà de l'autovia, només motejava el paisatge, però que, més enllà, s'estenia sense discontinuïtat, una massa negra i

compacta que a André sempre li recordava la llibertat dels jocs infantils, l'emoció de campar amunt i avall sense preocupacions, amb la ment neta i l'ànim sempre favorable a les novetats. Davant seu, hi havia un gran panell indicador que travessava un dels carrils de l'autovia i que ara restava apagat, o això semblava. Lentament, va anar acostant-se a la gran carretera que tallava en dos el bosc i els camps i que ell odiava profundament des del dia que la van construir, ja feia una pila d'anys. No entenia que, per culpa d'aquella enorme barrera d'asfalt, alguns dels indrets de l'altra banda que eren tan a prop ara quedaren tan lluny, que l'obligaren a donar grans voltes per accedir-hi. No va arribar a l'autovia, però. Quan era a poques passes, tot just a l'altura de la boca del camí que tenia intenció de prendre, li va cridar l'atenció l'objecte estrany que els fars del tractor acabaven d'il·luminar al mig de la calçada. Va frenar bruscament i Doudou, que va tornar a lliscar damunt del sac sobre la superfície del remolc, va protestar amb uns lladrucs sobresaltats i es va posar dret, amb les potes davanteres sobre el pescant, mirant l'amo. André no donava crèdit al que contemplava. Va baixar del tractor per assegurar-se'n i el gos, d'un bot, va seguir-lo. De sobte, li van venir al cap les imatges de la desfeta de la vall de Dien Bien Phu, a la Indoxina, les trinxeres convertides per la pluja en un fangar, les carasses obscenes dels companys morts per un enemic invisible, el pànic de no saber d'on els vindrien les bales que donaven per cert que els havien de matar, la veu d'Eric, el seu company, que estenia la mà i li demanava ajuda, amb la boca desencaixada i la mà sobre la cuixa ferida, un malson que encara ara, més de mig segle després, l'assaltava de tant en tant a les nits i el despertava amb violència, la por i la recança amarant-li amb el seu tacte fred

cada centímetre de pell. Unes sensacions i uns records que la recepció de la carta havia vivificat de tal manera que, des que l'havia rebuda, no era capaç de dormir sense sobresalts. Va fer una pipada llarga i nerviosa al cigarret, el va llançar a terra i va trepitjar-lo amb el peu. Quan era a tocar d'aquella troballa, el gos va avançar-lo i va començar a olorar-la. André va apartar Doudou amb delicadesa i li va indicar que tornara al remolc, però el gos només es va retirar una mica, sense deixar de lladrar. André va bufar.

–Déu meu!

De sobte, una agror intensa li va pujar coll amunt i va haver d'acostar-se precipitadament a la vora del camí. Allí, entre espasmes i estossegades brusques, va vomitar tot el desdejuni. Quan es va recuperar, amb un regust agre enganxat a la gola, va mirar el cel i va invocar en veu baixa l'ajut d'alguna presència celestial. Per l'autovia passava de tant en tant algun camió, però no n'arribava a sentir el soroll, ofegat pel petardeig aspre del tractor. El gos no cessava de lladrar. Va fer-se l'ànim d'acostar-se novament.

–Calla, Doudou.

Va romandre quiet una estona, plantat davant d'aquella mà bruta i sangonosa, amb els dits erts i a mig tancar, amputada d'un tall sec una mica per sota del colze, que vés a saber com havia anat a parar-hi. No sabia ben bé quina determinació calia adoptar. Podia agafar-la i acostar-se al destacament de policia i dipositar-la damunt del taulell, ací teniu açò, vosaltres sabreu què fer-ne, però no s'acabava de fer l'ànim de prendre-la amb els dits, ni tan sols si els protegia amb un drap o amb un full de paper de diari dels que guardava al remolc, i de fet només de pensar-hi ja li

entraven calfreds i se li regirava novament l'estómac; a més, temia que els gendarmes li recriminaren d'haver tocat res, ja se sap com són de primmirats els detectius, sempre insistint que ningú no viole la integritat de l'escenari del crim, que qualsevol alteració pot fer anar en orris la investigació sencera, o almenys això és el que expliquen al cinema; però el cas era més greu, perquè André tampoc no volia córrer el risc de quedar en ridícul si anava a donar part i, quan tornava amb les autoritats, alguna fera havia fet desaparèixer aquella mà. Què els diria, aleshores? El prendrien per un vell boig i ell no tindria arguments per defensar-se. Ara bé, el que no li passava pel cap era inhibir-se i continuar endavant. Sempre havia estat un ciutadà responsable, i ara que ja tenia una edat avançada, no anava a malmetre el seu expedient immaculat. Finalment, va decidir no moure res. Al cap i a la fi, li feia ois tocar la mà i no volia pensar en la cara que posaria Delphine, si l'arribava a descobrir sobre el remolc, embolicada en paper de diari. Això li faltava, pobra dona, com si no en tinguera ja prou. De manera que va refer les passes, va pujar al tractor i va donar-li gas. Novament, l'arrancada va ser violenta, però ara no li va venir a la ment cap record dels vells temps en què era capaç de posar-lo en marxa amb tota la suavitat del món. Anava pensant que tornaria enrere i, des del telèfon de casa, explicaria el cas als gendarmes i ells ja decidirien què s'havia de fer. Estava convençut que Delphine tindria anotat el número en algun quadern. No de bades era la persona més ordenada i metòdica que havia conegut mai.